

Den Danske Dyrlægeforenings politikpapir om dansk griseproduktion

Indledning

Dansk griseproduktion står i dag over for en række komplekse udfordringer og muligheder, der rækker langt ud over den enkelte besætnings daglige drift. Udviklingen inden for dyrevelfærd, bæredygtighed og One-health har de seneste år sat nye standarder for, hvordan vi som samfund og branche forholder os til produktionen af grise. Samtidig har både nationale og internationale krav, herunder EU's Farm-to-Fork-strategi, skærpet fokus på ansvarlighed, transparens og samspillet mellem dyresundhed, folkesundhed og miljø.

Den Danske Dyrlægeforening (DDD) har siden 2009 arbejdet målrettet med dyrevelfærd i griseproduktionen. Dette reviderede politikpapir sætter rammen for foreningens holdninger og anbefalinger på området, og tager afsæt i den nyeste viden og erfaring fra både praksis og forskning. Politikpapiret er udarbejdet i tæt dialog med foreningens medlemmer og relevante faggrupper.

DDD arbejder konstruktivt for at forbedre rammen for dyrlægernes arbejde i griseproduktionen og den vej igennem også for at forbedre forholdene for grisene, med hensyn til både dyresundhed, dyrevelfærd og bæredygtighed. DDD vurderer, at det kan opnås ved at øge veterinærens kendskab til besætningerne, have gode diagnostiske muligheder, fokusere på både intern og ekstern smittebeskyttelse, samt ved at forebygge sygdom og skader. God dyrevelfærd kan ikke nødvendigvis opnås ud fra overholdelse af minimumskrav. Sikring af god dyrevelfærd er kompleks, og der er rigtig mange faktorer, der kan have indflydelse. DDD mener, at der i bedømmelsen af dyrevelfærd skal indgå en veterinærfaglig vurdering. I vurderingen skal bl.a. inkluderes tegn på stress eller aggression (fx halebid, bidskader og lignende). Udfordringer med dyrevelfærden skal søges afhjulpet i et samarbejde mellem besætningsejer, dyrlæge og evt. andre rådgivere, hvor alle parametre bør gennemgås og om nødvendigt justeres. DDD mener, at dyrevelfærdsmæssige justeringer er påkrævede og at de skal ske på EU-plan. Herunder særligt pladskravene til diende søer, drægtige søer, arealkrav til vækstgrise samt fravænningsalder.

Politikpapiret er overvejende til internt brug i foreningen. Politikpapiret danner således grundlag for foreningens holdning i forbindelse med høringsvar og udtalelser til presse samt øvrige offentlighed.

Opstaldning og fysiske rammer

Den lovgivningsmæssige ramme

Grise skal have adgang til tilstrækkelig plads, komfort og stimuli, så de kan ligge, gå og stå uden problemer. Staldene skal være indrettet så dyrene ikke kan komme til skade, og med rode- og beskæftigelsesmateriale, og der skal være faciliteter til syge og tilskadekomne dyr. Fodringsanlæg og drikkevandsforsyning skal sikre problemfri fodring og vandoptagelse. Grise skal have mulighed for at udvise naturlig adfærd og opleve komfort i deres miljø.

Politik og mål

DDD ønsker, at alle grisebesætninger har fysiske rammer, der tilgodeser komfort, stimuli og sikkerhed for dyrene. DDD arbejder for, at minimumskravene i lovgivningen justeres, så der bliver krav om mere plads til gruppeopstaldede grise (fravænnede smågrise, slagtegrise og drægtige søer). For at sikre mulighed for at udvise naturlig adfærd bør der som minimum være krav om halmtildeling (eller lignende rodemateriale) dagligt til alle grise.

DDD arbejder for, at diegivende søer er løsgående, men anerkender, at fiksering af søer i op til tre dage efter faring kan være nødvendigt for at forhindre at pattegrise lægges ihjel.

DDD anbefaler, at der investeres i udvikling af staldsystemer, der fremmer dyrevelfærd og reducerer risikoen for skader og sygdom, herunder udvikling af farestier, der kan anvendes til løsgående søer uden øget risiko for at pattegrise lægges ihjel.

DDD arbejder for, at nybyggeri og renovering altid underlægges velfærdsgodkendelse. Målet er, at antallet af stalde med velfærdsgodkendelse øges markant, og at flere besætninger indretter faciliteter, der aktivt understøtter dyrenes trivsel og naturlige behov.

DDD understreger vigtigheden af, at dyrlæger inddrages i udviklingen af staldsystemer samt i planlægning af nybyggeri for at sikre, at systemerne understøtter både dyrenes velfærd, sikkerhed og sundhed, og også understøtter god intern smittebeskyttelse.

Personale i grisebesætninger

Den lovgivningsmæssige ramme

Lovgivningen kræver daglig tilsyn med alle dyr og korrekt håndtering af syge og tilskadekomne grise, herunder aflivning eller placering i sygesti. Personalet skal have de nødvendige kompetencer og tid til at sikre dyrevelfærd og sundhed.

Politik og mål

Intet dyr må lide pga. manglende overvågning eller kompetence. Staldpersonalet har et ansvar for at agere sundheds- og velfærdsmæssigt forsvarligt, og sikre at utilstrækkelige rammer eller manglende kompetencer ikke kompromitterer dyrenes trivsel.

Det betyder bl.a. at DDD arbejder for at overvågningen af farende søer intensiveres således at alle farende søer overvåges i hovedparten af døgnets timer indtil faringen er vel overstået. DDD ønsker obligatorisk uddannelse i dyrevelfærd og medicinhåndtering for alt staldpersonale, samt en læringsperiode før medarbejdere får ansvar for overvågning.

DDD mener, at dyrlæger bør inddrages i denne uddannelse for at sikre den nødvendige viden om dyrevelfærd, sygdomsforebyggelse og medicinhåndtering. DDD arbejder derudover for årlig opdatering og opgradering af medarbejdernes kompetencer. Målet er, at alle besætninger har tilstrækkeligt uddannet personale og systematisk overvågning.

Sygdom, behandling og tilskadekomne grise

Den lovgivningsmæssige ramme

Syge eller tilskadekomne grise skal tilses og behandles eller aflives rettidigt. Sygestier skal være indrettet korrekt med tørt, blødt underlag med strøelse og være tilgængelige i tilstrækkelig størrelse og antal.

Syge grise skal holdes adskilt fra andre grise for at forhindre smittespredning, og tilskadekomne grise skal placeres i sygesti straks skaden opdages. Grise med alvorlige halebid, større brok, skader m.fl. skal placeres i sygesti med tilstrækkelig plads til, at de ikke belastes yderligere.

Politik og mål

DDD ønsker, at alle besætninger har velindrettede sygestier med tørt, blødt underlag med strøelse og varmekilde. Sygestier skal være placeret tæt på dyrenes normale område, så flytning kan ske hurtigt og nemt. Målet er at reducere dødelighed og forbedre rekonvalescens gennem bedre faciliteter og rutiner.

DDD anbefaler at der anvendes syge-journaler med angivelse af ID for dyret, dato for indsættelse i sygestien, diagnose og evt medicinsk behandling i alle sygestier. Der bør dagligt laves en vurdering af dyrets status.

DDD arbejder for, at grise med brok kan transporteres til slagtning på en hensigtsmæssig måde, som ikke medfører yderligere skade på grisen eller broksækken.

Smittebeskyttelse og One-health

Den lovgivningsmæssige ramme

Besætninger skal have en årlig zoonotisk smittebeskyttelsesplan og følge hygiejnekrav. Den besætningsansvarlige skal sikre tilstrækkelig smittebeskyttelse, for at forhindre smitte til, fra og inden for en besætning. Dyrlæger skal rådgive om smittebeskyttelse.

Politik og mål

DDD ønsker udvidelse af smittebeskyttelsesplaner til også at omfatte intern smittebeskyttelse og hygiejne.

Flytning og sammenblanding af grise skal reduceres til et minimum.

DDD mener, at princippet om "alt ind/alt ud" i videst muligt omfang bør praktiseres, særligt i klimastalde. Dertil anbefaler DDD, at der etableres bufferstald/rekreationsstald, så grise, der ikke kan afsættes på grund af utrivelighed eller utilstrækkelig vægt kan håndteres uden at bryde "alt ind/alt ud"-princippet.

Der bør tænkes i 2-5 ugers holddrift i farestalden for at styrke intern smittebeskyttelse og reducere risikoen for sygdomsspredning.

DDD anbefaler, at grise fravænnenes kuldvis og at sammenblanding af grise ved fravænnning minimeres, hvilket understøtter AI/AU-drift og reducerer stress og sygdom.

DDD arbejder for kontrol med influenza og andre virus- samt bakterieinfektioner hos grise gennem robuste driftsformer, hvor smittespredning reduceres. Bl.a. ved brug af vacciner, herunder autogene vacciner. Dette vil også bidrage til at reducere antibiotikaforbruget og dermed give en lavere resistensudvikling. Målet er at mindske risikoen for spredning af smitsomme sygdomme, særligt sygdomme med zoonotisk potentiale. Vaccination mod relevante sygdomme skal prioriteres højt.

Kuldstørrelser og dødelighed

Den lovgivningsmæssige ramme

Der er ikke sat lovgivningsmæssige grænser for kuldstørrelser; og lovgivningen tillader anvendelse af ammesøer. Der er i lovgivningen fastsat en grænseværdi for dødeligheden blandt søer på 14 % om året.

Politik og mål

DDD anerkender, at et målrettet og på mange måder vellykket avlsarbejde har medvirket til produktion af slagtegrise med god vækst og foderudnyttelse samt høje kuldstørrelser og flere fravænnede grise.

DDD arbejder for, at dyrlæger som en del af den løbende rådgivning også evaluerer og rådgiver om sammenhængen mellem staldkapacitet, antallet af søer og kuldstørrelser. Ved "mismatch" kan dyrlæger hjælpe besætningsejer med at identificere bæredygtige løsninger. Anvendelse af ammesøer bør så vidt muligt undgås. Dette sidste kan ske på den lange bane ved at avle målrettet efter fødsel af det antal grise en so kan passe. Ammesøer bør kun bruges som amme i max. 30 dage. Derudover bør enhver besætning have en strategi for aflivning af små og undervægtige grise.

DDD anbefaler, at der etableres et beredskabssystem (evt. et løbende godkendelsessystem), der ud fra eksisterende produktionstal sammenlignet med bl.a. besætningens kapacitet for stipladser m.m. kan signalere, hvornår principperne for produktionsharmoni er overtrådt.

Kastration, halekupering og fravænning

Den lovgivningsmæssige ramme

Lovgivningen kræver lokalbedøvelse ved kastration samt efterfølgende smertebehandling. Der er forbud mod rutinemæssig halekupering og der er fastsat en minimumsalder for fravænning på 21 dage, forudsat pattegrisene flyttes til specialiserede stalde.

Politik og mål

DDD ønsker udfasning af kirurgisk kastration. DDD anbefaler i stedet sortering for ornelugt på slagteriet eller immunologisk kastration ved vaccination mod hormonet GnRH, som er nødvendigt for udviklingen af testiklerne.

DDD ønsker større fokus på forebyggelse af halebidning, så behovet for halekupering i griseproduktionen kan reduceres. DDD støtter op om branchens initiativer for at opnå flere grise med hele haler, og ønsker i samarbejde med både branche og myndigheder at finde relevante, brugbare og holdbare løsninger, som kan bidrage til at nå det mål.

Tidlig fravænning medfører stor risiko for fravænningsrelaterede lidelser hos grise, herunder bl.a. diarre, vægttab og anden utrivelighed. Dette medfører større behov for behandling med bl.a. antibiotika. DDD anbefaler, at fravænning på intet tidspunkt sker før den enkelte gris er mindst 21 dage gammel og vejer mindst 5 kg, og at der sker tilvænning til fravænningsfoder i mindst halvdelen af dieperioden.

Dokumentation, kontrol og revision

Den lovgivningsmæssige ramme

Lovgivningen kræver dokumentation af behandling, årlig revision af dyreantal og løbende risikovurderinger af forskellige velfærdsparametre, handlingsplaner for reduceret antibiotikaforbrug ved flokbehandling, zoonotiske smittebeskyttelsesplaner, samt en række yderligere tiltag.

Politik og mål

DDD vurderer, at mængden af dokumentation, papirarbejde og andre administrative opgaver, der pålægges dyrlægerne under og efter besætningsbesøg risikerer at fjerne fokus fra det gode veterinærfaglige arbejde i grisebesætningerne.

DDD arbejder for færre administrative byrder, som dokumentation og andet papirarbejde, og mere fokus på arbejdet med sundhed og velfærd i besætningen og på staldgangen.

DDD arbejder for at højne respekten for det veterinærfaglige arbejde i grisebesætningerne, og sikre den praktiserende dyrlæges muligheder for fortsat at behandle syge dyr, uanset hvilken produktion de opstår i.

DDD mener, at der skal være frihed til at træffe velunderbyggede veterinærfaglige beslutninger, der afviger fra ellers fastlagte behandlingsregimer (også selvom disse er lovbestemt).